

Oksfjellelv i Hemnes kommune, Nordland fylke

Skjøtselplan

Gunn-Anne Sommersel

**Oksfjellelv i Hemnes kommune,
Nordland fylke
Skjøtselsplan**

Ecofact rapport: 49

www.ecofact.no

Referanse til rapporten:	Sommersel, G.-A. 2010: Oksfjellelv i Hemnes kommune, Nordland fylke. Skjøtselsplan. Ecofact rapport 49. 48 s.
Nøkkelord:	Skjøtselsplan, kulturlandskap, biologisk mangfold, Hemnes, Oksfjellelv, Bleikvatnet, slåttemark, beiteskog, eng, vegetasjon,
ISSN:	ISSN 1891-5450
ISBN:	978-82-8262-047-5
Oppdragsgiver:	Fylkesmannen i Nordland
Prosjektleder hos Ecofact AS:	Gunn-Anne Sommersel
Prosjektmedarbeidere:	
Kvalitetssikret av:	Geir Arnesen
Forside:	Foto: Frank Beuchel

www.ecofact.no

INNHOOLD

1 FORORD	1
2 SAMMENDRAG	2
3 GENERELT OM OKSFJELLELV	3
3.1 LOKALITETSKARAKTERISTIKK	3
3.2 TIDLIGERE OG NÅVÆRENDE BRUK	3
3.3 KULTURMINNER	3
4 UNDERSØKTE LOKALITETER	6
4.1 LOKALITET 01 – SLÅTTEMARK (D01).....	6
4.2 LOKALITET 02 – BEITESKOG (D06)	9
4.3 LOKALITET 03 – SLÅTTEMARK (D01).....	14
4.4 LOKALITET 04 – SLÅTTEMARK (D01).....	18
4.5 LOKALITET 05 – SLÅTTEMARK (D01).....	22
4.6 LOKALITET 06, 07, 08 OG 09 – MYR	24
5 ANBEFALT RESTAURERING OG SKJØTSEL	27
5.1 LOKALITET 01 - SLÅTTEMARK (D01)	27
5.2 LOKALITET 02 - BEITESKOG (D06)	27
5.3 LOKALITET 03, 04 OG 05 - SLÅTTEMARK (D01).....	27
5.4 OPPFØLGING AV SKJØTSEL	29
6 KILDER	29
6.1 NETTBASERTE KILDER	29
6.2 SKRIFTLIGE KILDER	29
7 VEDLEGG 1: FAKTAARK - NATURTYPER	30
8 VEDLEGG 2: ARTSLISTE OVER REGISTRERTE KARPLANTER	46

1 FORORD

På oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland har Ecofact AS utført kartlegging og utarbeidelse av skjøtselsplan for kulturmarkene i Oksfjellelv, ved Bleikvatnet i Hemnes kommune, Nordland fylke. Arbeidet bygger på feltdata frembrakt under befarings 3. – 4. august 2010, og samtale med to av grunneierne (Karl-Arne Oksfjellelv og Sissel Kari Berg). Arbeidet er utført av Cand. scient Gunn-Anne Sommersel, mens Cand. scient Geir Arnesen har kvalitetssikret rapporten. Kontaktperson for oppdragsgiver har vært Ingvild Gabrielsen (Fylkesmannen i Nordland). Hun skal ha takk for godt samarbeid.

Tromsø

6. januar 2010

Gunn-Anne Sommersel

2 SAMMENDRAG

Beskrivelse av oppdraget

Oksfjellelv i Hemnes kommune er ei fraflytta lita grend av fjellgårder der Oksfjellelva løper ut i Bleikvatnet. Grenda ble fraflytta før Bleikvatnet ble demmet opp i 1964. Det er en del gammel kulturmark på begge sidene av elva, for det meste slåttemarker, men også en beiteskog. Grunneierne har vist interesse for å drive skjøtsel av området. Ecofact AS har kartlagt tilstanden i 2010, ved å se på arter/vegetasjonstyper ble de mest verdifulle delområdene valgt ut. For disse områdene har Ecofact AS kommet med forslag til restaurering og videre skjøtsel.

Datagrunnlag

Naturbase (www.naturbase.no) henviser til befaring av området av Often et al (2003). Befaring av området ble utført for Ecofact AS av Gunn-Anne Sommersel i 3. – 4. august 2010

Biologiske verdier

Oksfjellelv har fortsatt slåttemarker og en beiteskog med verdi. Alle de undersøkte områdene bærer imidlertid preg av gjengroing. De tre engene vest for elva har fortsatt en god del av de artene som hører til i tradisjonelle slåtteeenger, og kan sannsynligvis restaureres. Enga på østsida av elva er i utgangspunktet mer triviell, har vært beplantet med gran, bjørk har etablert seg inn i mellom disse. Dette sammen med skader i vegetasjonen på grunn av kjøring med traktor, gjør enga mindre verdifull. Beiteskogen har for lavt beitetrykk pr i dag.

3 GENERELT OM OKSFJELLELV

3.1 Lokalitetskarakteristikk

Lokaliteten ligger i ei fraflytta lita grend av fjellgårder der Oksfjellelva løper ut i Bleikvatnet (figur 5). Grenda ble fraflytta før Bleikvatnet ble demmet opp i 1964. Det er en del gammel kulturmark på begge sidene av elva. På grunn av skiftende vannstand i Bleikvatnet, er det en brei sone i nedre del av den gamle kulturmarka som er mer eller mindre ødelagt, i alle fall som kulturlandskap. Rundt utløpet av elva skaper manglende vegetasjonsdekke et problem med sand/finmateriale. I tillegg blir det visuelle inntrykket av kulturlandskapets helhet påvirket av denne sonen.

Berggrunnen i området er en veksling mellom glimmerskifer og glimmergneiser. Det er karbonatbergarter ganske nært, og da hender det at det er mindre forekomster av karbonat i glimmerskiferen.

Området er i nordboreal vegetasjonssone, klart oseanisk seksjon.

De undersøkte områdene er hovedsakelig gamle slåttemarker, samt en skog. Vi har også gjort en overflatisk undersøkelse av de nærmeste myrene i området.

3.2 Tidligere og nåværende bruk

Oksfjellelva ble ryddet ca. 1740. Fram til 1913 var det et bruk, på det meste har det vært fire. Nå er et av de gamle tunene bevart, og er delvis restaurert til feriebolig (Ofte et al, 2003, ref. i www.naturbase.no). Før krigen hadde man geit, sau, kyr og hest i området. Slått ble utført med ljå, tørket på hesjer eller breia (lagt utover bakken til tørk). Engene ble gjødslet med naturgjødsel. (Sissel Kari Berg, pers. med). Det har vært utmarksslått oppover langs Oksfjellelva og i bjørkelia opp mot Grønnfjellet (Ofte et al, 2003, ref. i www.naturbase.no).

Sannsynligvis ble engene i Oksfjellelv ikke gjødslet etter krigen heller. Det ble plantet gran, sannsynligvis i forbindelse med fraflytting. Driften opphørte i 1960 på østsida av elva. På vestsida opphørte driften i 1962. Kviger, 20-30 stk, gikk på beite i området fra midten av 1960-tallet til midten av 1980-tallet. (Sissel Kari Berg, pers. med)

I dag er det vær på beite på østsida av elva. Grunneier har begynt å fjerne gran. Den kappes så nært bakken som mulig, fraktes ut av enga og brennes på et fast sted i den reguleringspåvirkede sonen langs vannkanten. I tillegg fjernes bjørkeoppslag i skogen for å holde den mer åpen.

3.3 Kulturminner

Lenger opp langs bekken skal det være noen gamle møllesteiner der kvernhuset var.

Det er flere steingjerder i området (figur 1 og 2).

Figur 1. Rester av steingjerder i skogen øst for elva. Foto: Frank Beuchel.

Figur 2. Rester av et gammelt steingjerde på østsida av elvedeltaet. Foto: Frank Beuchel.

De gamle husene på vestsida av elva er gamle, og bør undersøkes av kyndige for å fastslå verdien (figur 3).

Figur 3. De gamle husene øst for elva. Områdene nært husene slås som plen, og er ikke nærmere undersøkt. Foto: Frank Beuchel.

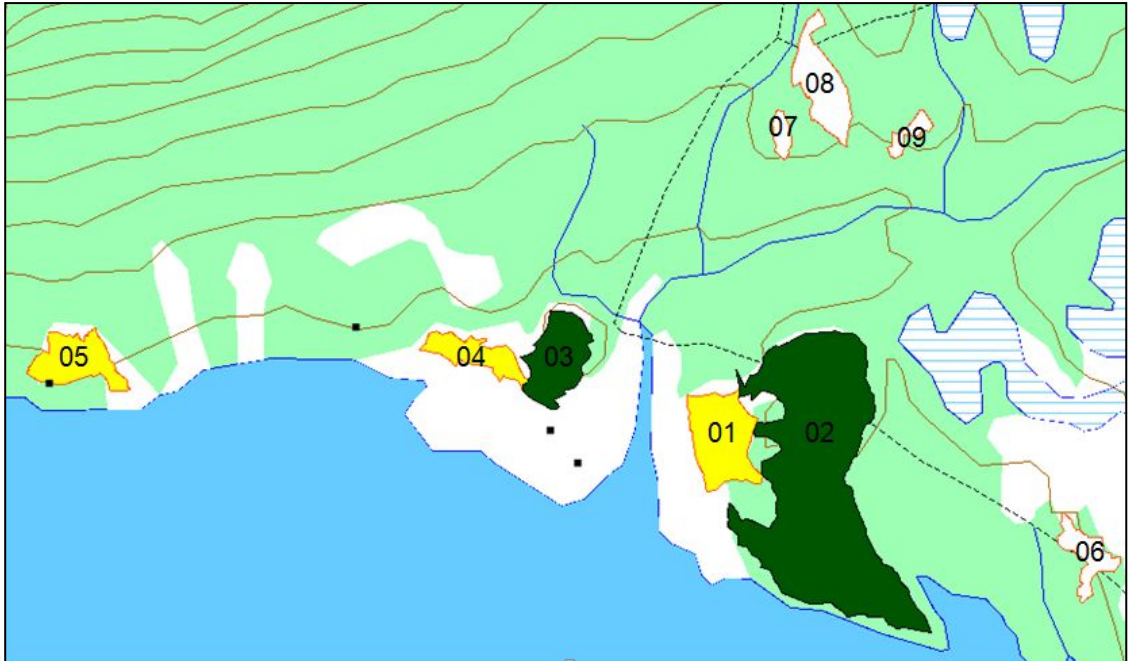
Øst for elva fins det steiner etter grunnmuren til en gammel sommerfjøs.

Figur 4. Grunnmuren av den gamle sommerfjøsen vest for elva. Man kan se en antydning til en kvadratform på bildet. Innerst i bildet kan man se at det går en skrent ned. Her så vi et par steiner som markerer der møkka ble skuflet ut. Foto: Frank Beuchel.

4 UNDERSØKTE LOKALITETER

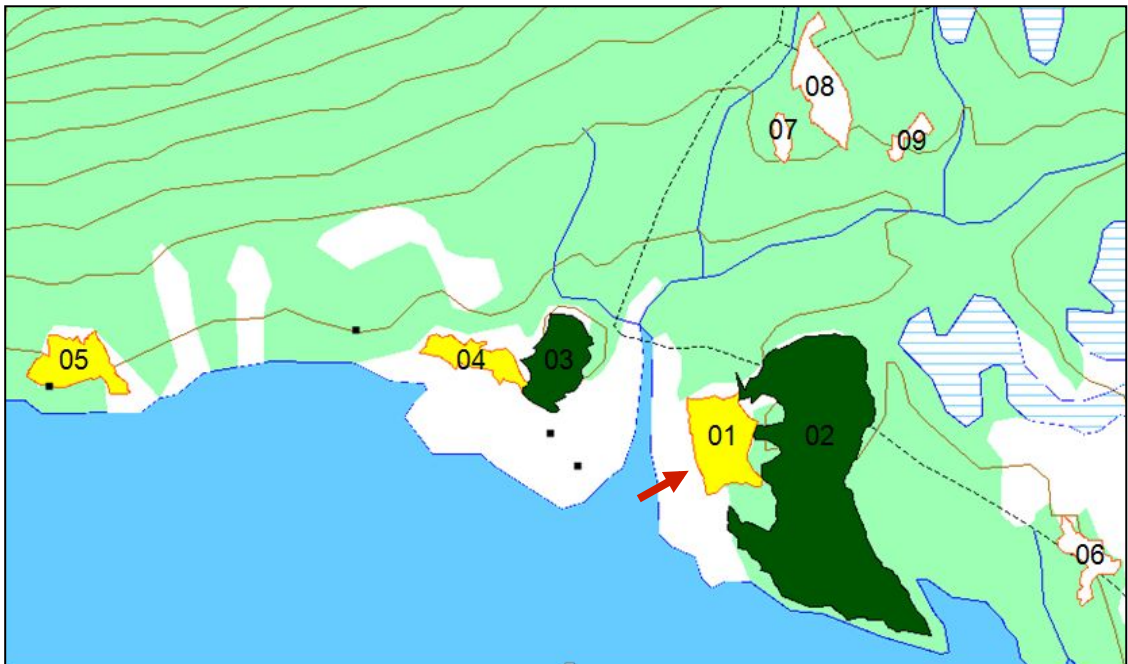
Ni ulike lokaliteter ble avgrenset ved Oksfjellelv, fire gamle slåttmarker (D01), en beiteskog (D06) og fire myrer. For oversiktskart se figur 4.

Figur 5. Oversiktskart over de ni lokalitetene ved Oksfjellelv. Lokalitet 01, 03, 04 og 05 er gamle slåttmarker (D01), lokalitet 02 er beiteskog (D06) og lokalitet 06-09 er myr. Mørk grønn lokalitet viser områder verdisatt til B (viktig), gul viser områder verdisatt til C (lokalt viktig), mens hvit viser undersøkte områder som ikke ble vurdert å være verdifulle naturtyper.

4.1 Lokalitet 01 – Slåttmark (D01)

Lokaliteten ligger øst for elva, i bakken mellom den reguleringspåvirkede flata og to hytter som er satt opp i området. Bakken er vendt mot sør. Avgrensing av lokaliteten gjøres ut fra hvilket område grunneier kunne tenke seg å drive skjøtsel på. Dette er ei gammel slåttmark, hvor det ble plantet gran, og hvor det i tillegg har kommet opp en del bjørketrær. I dag blir området beitet av vær. I tillegg har grunneier begynt å fjerne gran og bjørk. Arealet av det avgrensede området er 5 510 m².

Figur 6. Plassering av lokalitet 01, slåtteåker (D01) i forhold til de andre lokalitetene. Denne slåtteåkeren er verdisatt til lokalt viktig (C).

Deler av enga fremstår som blandingsskog av gran og bjørk i dag (figur 7). Mye av skogen er allerede fjerna, men i kantsonene er det en del busker.

Figur 7. Gammel slåtteåker som dels har grodd igjen med bjørk (*Betula pubescens*), og dels har hatt et granplantefelt (*Picea abies*). Her ser vi arbeidet med restaurering av marka har begynt. Trær sages ned, fraktes ut av området og brennes. Enkelte bjørketrær får stå igjen. Foto: Frank Beuchel.

Feltsjiktet er åpent og skrint. Det er noen tydelige kjørespor etter stor traktor (figur 8).

Figur 8. Deler av lokalitet 01. Her er åpen, og skrinng eng. Kjørespor etter traktor vises tydelig. Foran i bildet ser man stubbe etter gran (*Picea abies*) som er kuttet lavest mulig. Innskutt øverst ser vi traktoren som har fraktet trær ut av enga. Under den har vi finnskjegg (*Nardus stricta*) som fins rikelig lengst til venstre på enga. Foto: Frank Beuchel.

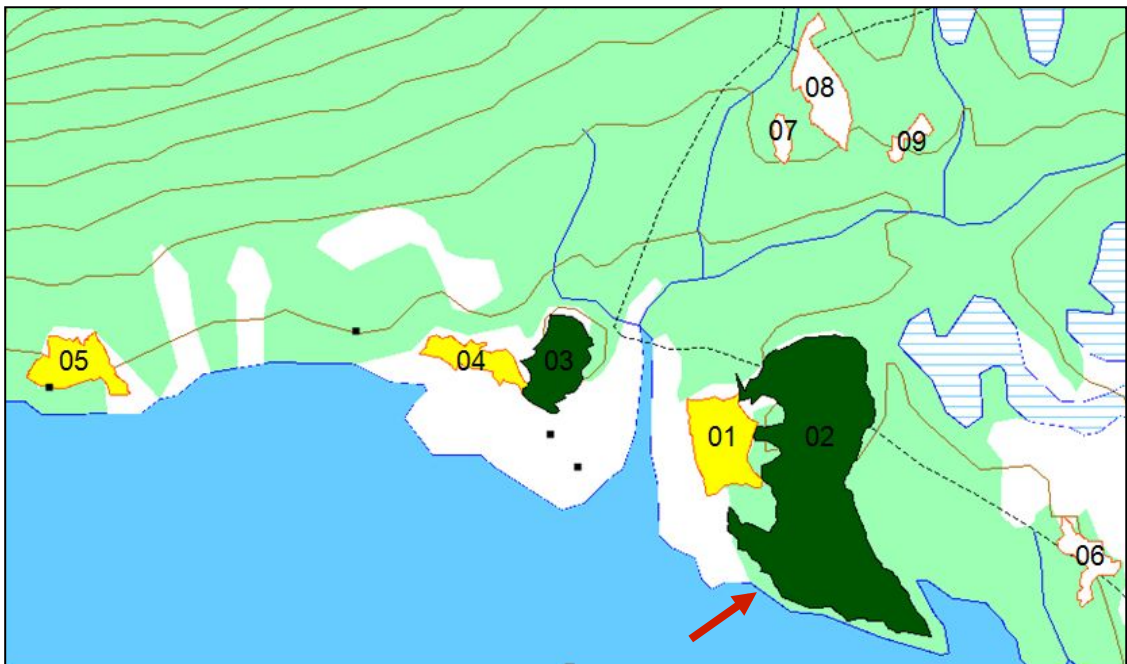
De viktigste graminidene i enga er engkvein (*Agrostis capillaris*), fjellgulaks (*Anthoxanthum nipponicum*), smyle (*Avenella flexuosa*), skogrørkvein (*Calamagrostis phragmitoides*), seterstarr (*Carex brunnescens*), sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*), fjelltimotei (*Phleum alpinum*) og seterrapp (*Poa pratensis* ssp. *alpigena*). I noen områder er det mye finnskjegg (*Nardus stricta*). Flekkvis er det mye av skogsarter som skogburkne (*Athyrium filix-femina*), skrubbær (*Chamaeperichlymenum suecicum*), sauetelg (*Dryopteris expansa*), fugletelg (*Gymnocarpium dryopteris*), hengeving (*Phegopteris connectilis*), blåbær (*Vaccinium myrtillus*) og blokkebær (*V. uliginosum*). Urtene er småvokste, og vi finner ryllik (*Achillea millefolium*), nyseryllik (*A. ptarmica*), harerug (*Bistorta vivipara*), geitrams (*Chamerion angustifolium*), kvitbladtistel (*Cirsium heterophyllum*), mjødurt (*Filipendula ulmaria*), skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*), følblom (*Leontodon autumnalis*), tepperot (*Potentilla erecta*), engsoleie (*Ranunculus acris*), småengkall (*Rhinantus minor*), engsyre (*Rumex acetosa*), gullris (*Solidago virgaurea*), kvitkløver (*Trifolium repens*), ballblom (*Trollius europaeus*), fjellfiol (*Viola biflora*) og myrfiol (*V. palustris*).

Vegetasjonstypen er frisk fattigeng, med utforming fjelltimotei-seterrapp (G4c).

Dette er en gammel slåttemark som ikke har vært i hevd på svært lenge. I praksis store deler av enga vært skogsbevakst, med gran (*Picea abies*) og bjørk (*Betula pubescens*) som de viktigste treslagene. I tillegg er det mye kjørespor av traktor, noe som skader jordsmonnet. Vi finner mye skogsarter som har kommet inn, men også de fleste artene som hører til i denne typen eng. Vegetasjonstypen er imidlertid triviell. Man kan heller ikke si at lokaliteten inngår naturlig i et helhetlig kulturlandskap. For stedet som sådan vil det imidlertid være av verdi å holde området åpent. Vi vurderer det derfor slik at slåttemarka kun har verdi C, lokalt viktig.

4.2 Lokalitet 02 – Beiteskog (D06)

Dette er en skog som i følge grunneier har vært beitet over lengre tid. I dag er skogen en del av beiteområdet for vær. Det er et visst beitepreg fortsatt, men beitepresset er sannsynligvis for lavt. Lokaliteten ligger like bak lokalitet 01 (figur 9). Avgrensingen følger kanten av lokalitet 01, kantsonen ved vannet, en bratt skrent på østsida som går over i myr i nordøst. Arealet av det avgrensede området er 31 720 m².

Figur 9. Plassering av lokalitet 02, beiteskog (D06) i forhold til de andre lokalitetene. Denne beiteskogen er verdisatt til viktig (B).

Skogen er nokså lysåpen, med flere åpne sletter inn i mellom. Tresjiktet består hovedsakelig av bjørk, med flekker av plantet gran inn i mellom. Feltsjiktet domineres flekkvis av bærlyng (figur 10), graminider og urter (figur 11 og 12), og myrplanter (figur 13). Inn i mellom er det også knauser og blokkområder nesten uten vegetasjon (figur 14).

Figur 10. Bærlyngdominert område i skogen. Foto: Frank Beuchel.

Bærlyngdominerte områder i skogen (figur 10) har særlig blåbær (*Vaccinium myrtillus*), men også blokkebær (*V. uliginosum*) og tyttebær (*V. vitis-idea*). Inn i mellom disse er det en del andre arter som for eksempel smyle (*Avenella flexuosa*), fjellgulaks (*Anthoxantum nipponicum*), nikkevintergrønn (*Orthilia secunda*) og fugletelg (*Gymnocarpium dryopteris*). Oppslag av einer (*Juniperus communis*) ble observert enkelte steder.

Figur 11. Grasslette i skogen med tett bunnsjikt av moser. Tresjiktet er dels gran (*Picea abies*) og dels bjørk (*Betula pubescens*).

Figur 12. Grasslette i skogen med skader/erosjon. Foto: Frank Beuchel.

De ulike områdene med mye gras er noe ulikt sammensatt, men hovedsakelig er det engkvein (*Agrostis capillaris*), fjellgulaks (*Anthoxantum nipponicum*), smyle (*Avenella flexuosa*), skogrørkvein (*Calamagrostis phragmitoides*), sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) og seterrapp (*Poa pratensis* ssp. *alpigena*) som dominerer blant graminidene. Innslaget av urter er noe varierende, men skogstorkenebb

(*Geranium sylvaticum*), marikåpe (*Alchemilla* sp.), enghumleblom (*Geum rivale*), følblom (*Leontodon autumnalis*), engsoleie (*Ranunculus acris*), gullris (*Solidago virgaurea*) og ballblom (*Trollius europaeus*) er vanlig. Alle disse flekkene av eng virker å ha skinn jord, og småvokst vegetasjon. Noen av engene har flekker med åpen jord, noe er sannsynligvis kjøreskader, mens andre flekker har mer uklar opprinnelse.

Figur 13. Myrlendt terreng i skogen. Foto: Frank Beuchel.

Vi fant også noen våte sig og myrlendte flekker i skogen. Vanligste arter her var blåtopp (*Molinia caerulea*) og trådsiv (*Juncus filiformis*), sammen med andre myrarter som for eksempel duskull (*Eriophorum angustifolium*) og molte (*Rubus chamaemorus*).

Figur 14. Et eksempel på en knaus i skogen, med markjordbær (*Fragaria vesca*). Denne i sørvendt skråning.

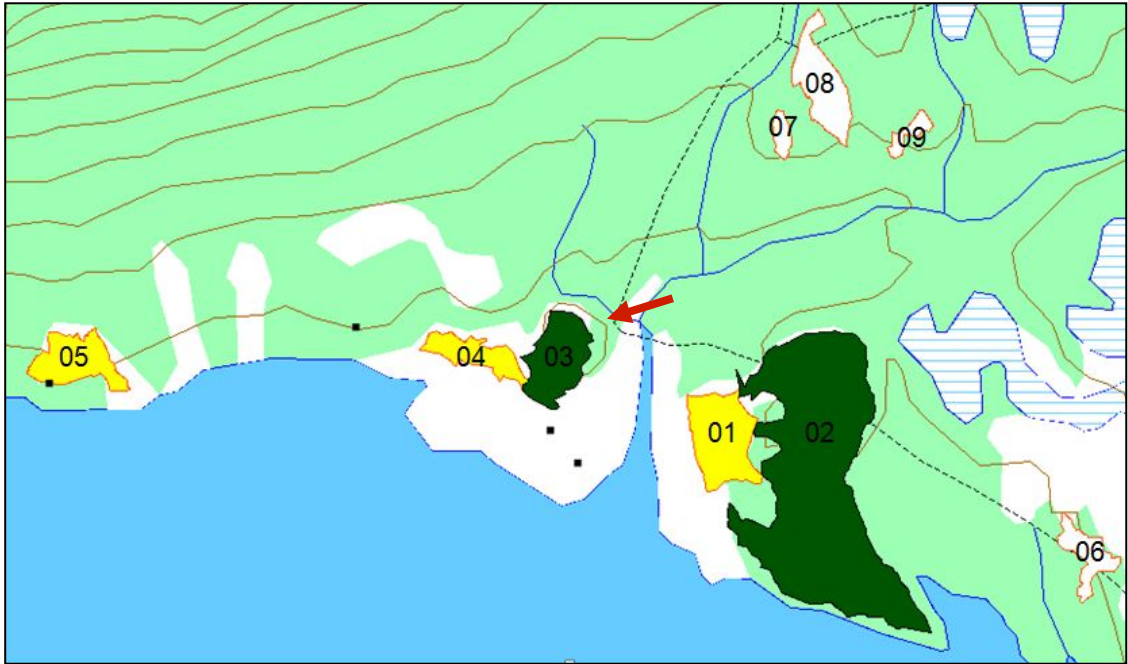
De åpne knausene (figur 14) har arter som gjerne trives i tørrbakker og lysåpen skog. For eksempel katterfot (*Antennaria dioica*), blåklokke (*Campanula rotundifolia*), skjørlok (*Cystopteris fragilis*), markjordbær (*Fragaria vesca*), marigras (*Hierochloë odorata*), tiriltunge (*Lotus corniculatus*), hengeaks (*Melica nutans*), fjellminneblom (*Myosotis decumbens*), lundrapp (*Poa nemoralis*), taggbregne (*Polystichum lonchitis*) og stjernesildre (*Saxifraga stellaris*).

Vegetasjonstypene er vanskelig å definere helt klart, mange går over i hverandre. Imidlertid vil en mosaikk av blåbærskog (A4), grasdominert fattigskog (A7), fattig sumpskog (E1) og frisk fattigeng (G4) (Fremstad, 1997) være beskrivende for området.

Beiteskog regnes som noe truet (VU) i følge Direktoratet for naturforvaltning (2007). Viktige kriterier for å identifisere naturtypen er lang beitekontinuitet, forekomst av engsamfunn/beitemarksarter i glenner i skogen og rikelig forekomst av maurtuer. I dette området er det ikke observert maurtuer, men grunneier oppgir beitekontinuitet, selv om det kan se ut som om beitetrykket pr i dag er for lavt. Engsamfunn i glenner i skogen er det rikelig av. Vi setter dermed verdien av skogen til B, men vil påpeke at skal man klare å opprettholde denne verdien over tid, må beitetrykket økes vesentlig, og det må en viss restaurering til.

4.3 Lokalitet 03 – Slåttemark (D01)

Lokalitet 03 ligger på østsida av elva, i bakken bak de gamle bygningene (figur 15). Avgrensingen gjøres mot skog på tre sider, og mot flat eng med kraftig gjengroing i framkant. Arealet av det avgrensede området er 4 652 m².

Figur 15. Plassering av lokalitet 03, slåttemark (D01) i forhold til de andre lokalitetene. Denne slåttemarka er verdisatt til viktig (B).

Øvre og midtre deler (figur 16 og 17) av denne enga er noe tørrere og skrinnere enn de nedre delene. De dominerende artene er noenlunde jevnt fordelt. Engkvein (*Agrostis capillaris*), fjellgulaks (*Anthoxantum nipponicum*), sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) og seterrapp (*Poa pratensis* ssp. *alpigena*) er de viktigste graminidene, men vi fant også enkelte eksemplarer av marigras (*Hierochloë odorata*) og lundrapp (*Poa nemoralis*)

Figur 16. Midtre del av enga i lokalitet 03. Kalkknausen ligger inn i mellom bjørketrærne bakerst omtrent midt i bildet. Foto: Frank Beuchel.

Figur 17. Lokalitet 03 sett fra det høyeste punktet omtrent midt i enga. Foto: Frank Beuchel.

Enga er relativt urterik (figur 18), og vi fant blant annet ryllik (*Achillea millefolium*), marikåper (*Alchemilla* sp.), harerug (*Bistorta vivipara*), blåklokke (*Campanula rotundifolia*), geitrams (*Chamerion angustifolium*), fjelløyentrøst (*Euphrasia wettsteinii*), skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*), enghumleblom (*Geum rivale*), tepperot (*Potentilla erecta*), engsoleie (*Ranunculus acris*), småengkall (*Rhinantus minor*), engsyre (*Rumex acetosa*), småsyre (*R. acetosella*), fjelltistel (*Saussurea alpina*), gullris (*Solidago virgaurea*), rødkløver (*Trifolium pratense*), hvitkløver (*T. repens*) og ballblom (*Trollius europaeus*).

Det er en og annen busk av bjørk (*Betula pubescens*) som kommer opp spredt rundt i denne delen av enga. Noen flekker med høgstauder som tyrihjelms (*Aconitum lycotonum*) og mjødukt (*Filipendula ulmaria*) fins også.

En liten knaus (figur 16), nesten øverst på vestsida av enga hadde noe mer kalkkrevende vegetasjon, med blant annet fjellfrøstjerne (*Thalictrum alpinum*) og svartstarr (*Carex atrata*). Det er sannsynligvis samme sted som Often, A. et al (2003) fant marinøkkel (*Botrychium lunaria*), snøsøte (*Gentiana nivalis*) og bleiksøte (*Gentianella aurea*).

Figur 18. Urterikt område i lokalitet 03, et stykke nedenfor midten av enga. Foto: Frank Beuchel.

I nedre deler av enga er gjengroingen kommet mye lengre (figur 19). Her er kraftig oppslag av tyrihjelms (*Aconitum lycotonum*), geitrams (*Chamerion angustifolium*), stornesle (*Urtica dioica*), vendelrot (*Valeriana sambucifolia*) og strandrør (*Phalaris arundinacea*).

Figur 19. Nedre deler av enga i lokalitet 03 har kommet langt i gjengroingsfasen. Her ser vi en tett bestand av strandrør (*Phalaris arundinacea*) foran i bildet, og mjøduert (*Filipendula ulmaria*) lenger bak. Vegetasjonen er mannshøy. Foto: Frank Beuchel.

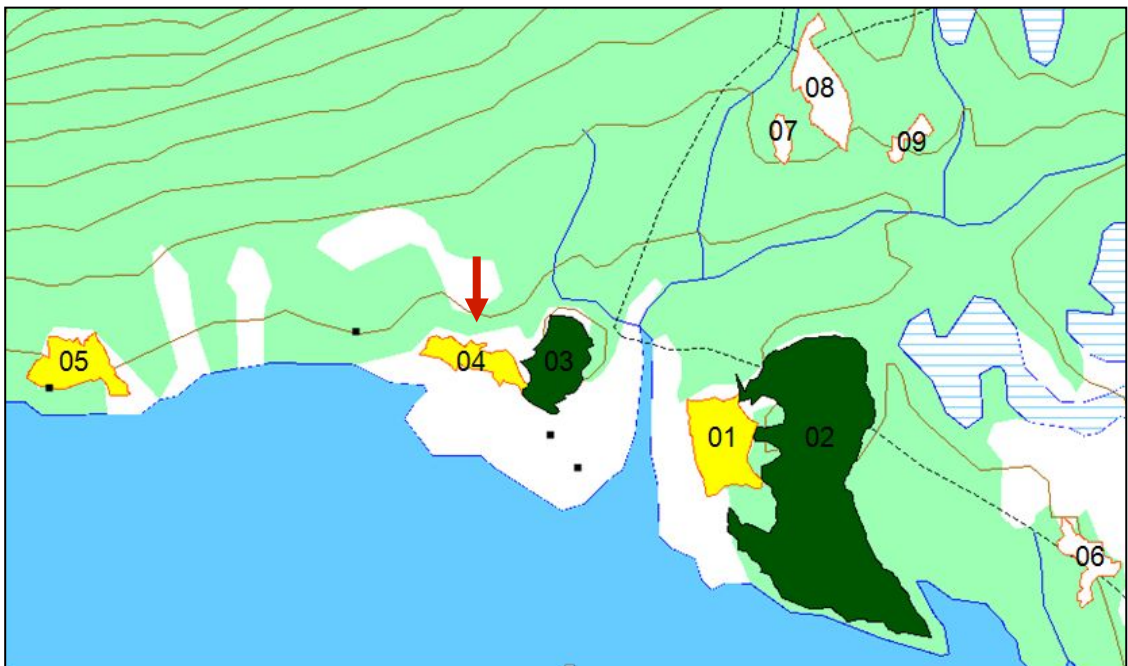
Figur 20. Brunflekket perlemorvinge (*Boloria selene*) til venstre, og fløyelsringvinge, (*Erebia ligea*) til høyre. Foto: Frank Beuchel.

Denne enga er en gammel slåttemark med langvarig hevd, som sannsynligvis aldri har vært gjødslet med kunstgjødsel. Når vi ser på gjengroingsartene kan det se ut som den har stått uten hevd en stund. Imidlertid virker artsmangfoldet stedvis rimelig opprettholdt. Vegetasjonstypen er i truethetskategori (VU) – noe truet. Slåttemarka

inngår i et helhetlig kulturlandskap. Vi vurderer det slik at overstående er nok til å verdisette slåttemarka til B, viktig.

4.4 Lokalitet 04 – Slåttemark (D01)

Lokalitet 04 ligger på østsida av elva, på flata vestover fra der lokalitet 03 slutter, i overkant av oppdemmingssonen, og nedenfor skogen (figur 21). Arealet av det avgrensede området er 2 565 m².

Figur 21. Plassering av lokalitet 04, slåttemark (D01) i forhold til de andre lokalitetene. Denne slåttemarka er verdisatt til lokalt viktig (C).

Gjengroingen har kommet langt i dette området (figur 22, 23, 24 og 25). En del av enga domineres av storvokst geitrams (*Chamerion angustifolium*), skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*), bringebær (*Rubus idaeus*), stornesle (*Urtica dioica*) sammen med strandrør (*Phalaris arundinacea*). Flekkvis har vi også store matter av skogrørkvein (*Calamagrostis phragmitoides*) eller av strandrør (*Phalaris arundinacea*).

Sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) dominerer også i store flater sammen med geitrams (*Chamerion angustifolium*), enghumleblom (*Geum rivale*), krypsoleie (*Ranunculus repens*), engsyre (*Rumex acetosa*) og myrsnelle (*Equisetum palustre*) i kantene. Dette gjelder særlig i litt våtere områder hvor blant annet bekkeblom (*Caltha palustris*) kommer inn. Her fant vi også buttsnutefrosk (*Rana temporaria*) (figur 26). Det er mye oppslag av vier i kantene bak enga (figur 24).

Figur 22. Flekkvis oppslag av bringebær (*Rubus idaeus*), strandrør (*Phalaris arundinacea*) og skogrørkvein (*Calamagrostis phragmitoides*) på indre deler av lokalitet 04.

Figur 23. Gamle jordbruksredskaper ved en grunnmur i lokalitet 04, nå overgrodd med geitrams (*Chamerion angustifolium*).

Figur 24. Oppslag av svartvier (Salix myrsinifolia) og mjødurt (Filipendula ulmaria) i våte deler av lokalitet 04, Oksfjellelv.

Figur 25. Øvre kant av oppdemmingssonen. Kun arealet ovenfor denne er undersøkt som kulturmark. Arealet nedenfor er for påvirket av oppdemming, og har helt andre arter. Foto: Frank Beuchel.

Figur 26. Buttsnutefrosk (*Rana temporaria*), funnet i den våtere del av lokalitet 04. Foto: Frank Beuchel.

I de noe tørrere delene av enga (figur 27) finner vi fortsatt mange av de artene som knyttes til frisk næringsrik "natureng" (G13) (Fremstad, 1997). Her er marikåpe (*Alchemilla* sp.), hvitbladtistel (*Cirsium heterophyllum*), mjødukt (*Filipendula ulmaria*), skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*), enghumelblom (*Geum rivale*), setergråurt (*Omalotheca norvegica*), fjelltimotei (*Phleum alpinum*), seterrapp (*Poa pratensis* ssp. *alpigena*), engsyre (*Rumex acetosa*), fjelltistel (*Saussurea alpina*), rød jonsokblom (*Silene dioica*), ballblom (*Trollius europaeus*) og vendelrot (*Valeriana sambucifolia*).

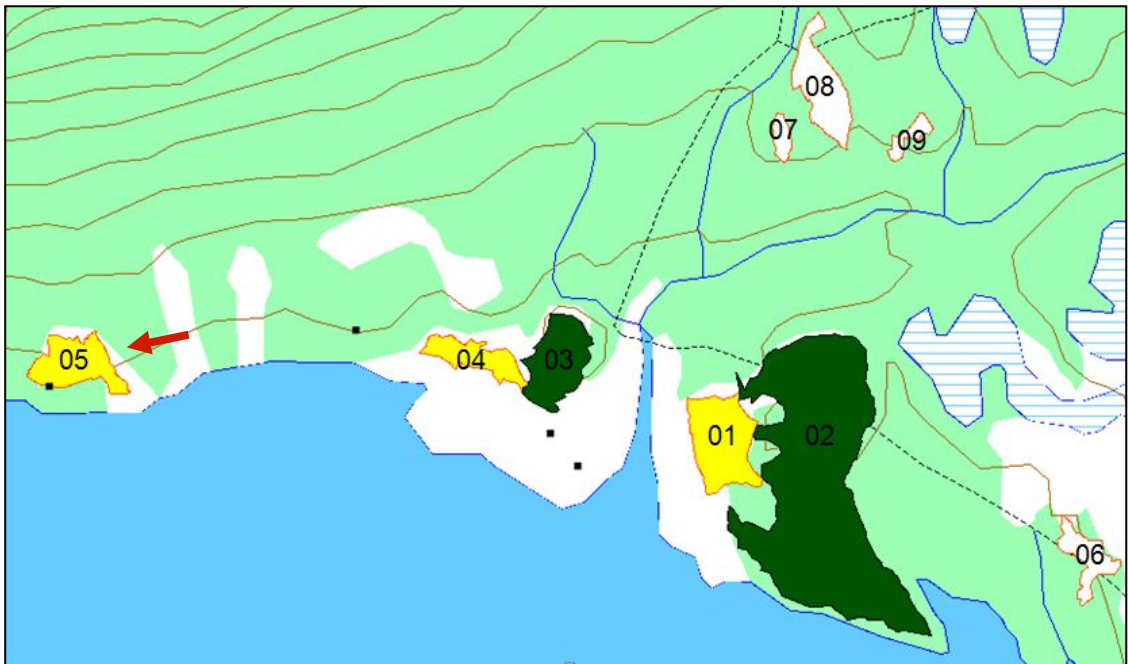
Figur 27. Deler av enga i lokalitet 04 er under kraftig gjengroing, mens andre deler har beholdt et mer åpent preg. Foto: Frank Beuchel.

Vegetasjonstypen er hovedsakelig frisk, næringsrik eng (G13) i gjengroingsfase. Denne engtypen regnes som noe truet (VU) (Direktoratet for naturforvaltning, 2007). Imidlertid er det også arealer inn i mellom som er fuktigere, og klassifiseres som våt/fuktig, middels næringsrik eng, med utforming mjødurt (G12c) (Fremstad, 1997). Denne siste er vanlig som gjengroingsstadium på tidligere kulturmark med permanent høy markfuktighet.

Denne enga er en gammel slåttemark med langvarig hevd, som sannsynligvis aldri har vært gjødslet med kunstgjødsel. Slåttemarka inngår i et helhetlig kulturlandskap. En av vegetasjonstypene er i truetetskategori (VU) – noe truet. Artsmangfoldet er enkelte steder rimelig intakt. Imidlertid har gjengroingen jevnt over kommet så langt at vi ikke kan gi høyere verdi enn lokalt viktig (C).

4.5 Lokalitet 05 – Slåttemark (D01)

Lokalitet 05 ligger på Laneset (figur 28), vest for de andre lokalitetene i Oksfjellelva. Her ligger noen gamle hus, hvorav et i dag blir brukt til fritidsbolig. Vi har avgrenset en gammel slåttemark i området rundt husene. Avgrensingen gjøres mot skog på alle sider. Arealet av det avgrensede området er 3 768 m².

Figur 28. Plassering av lokalitet 05, slåttemark (D01) i forhold til de andre lokalitetene. Denne slåttemarka er verdisatt til lokalt viktig (C).

Figur 29. Høgstauder dominerer store deler av enga i lokaliteten på Lanaset. Foto: Frank Beuchel.

Deler av enga ser ut til å ha friskt jordsmonn. Her dominerer høyvokst kvann (*Angelica archangelica*), turt (*Cicerbita alpina*), kvitbladtistel (*Cirsium heterophyllum*), mjøduert (*Filipendula ulmaria*), enghumbleblom (*Geum rivale*),

bringebær (*Rubus idaeus*) i kantene, skogstjerneblom (*Stellaria nemorum*) og vendelrot (*Valeriana sambucifolia*) (figur 29).

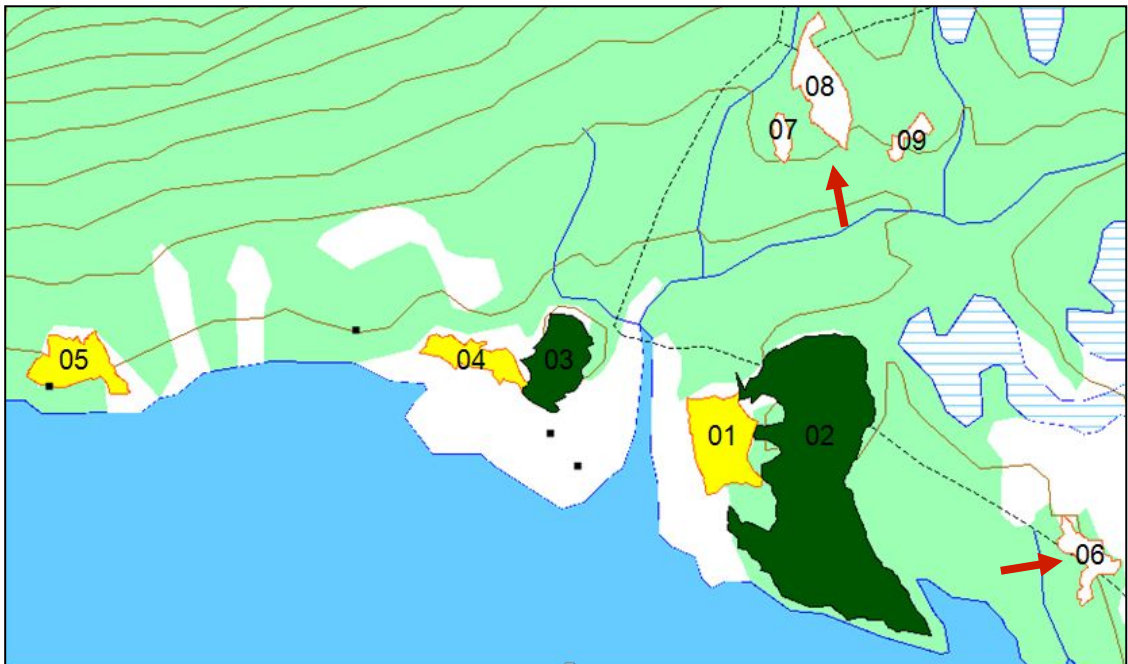
I noe tørrere områder er det mer lavvokst vegetasjon, med mye sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*), iblandet ryllik (*Achillea millefolium*), marikåpe (*Alchemilla* sp.), blåklokke (*Campanula rotundifolia*), kvitbladtistel (*Cirsium heterophyllum*), geitrams (*Chamerion angustifolium*), sumphaukeskjegg (*Crepis paludosa*), skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*), fjellminneblom (*Myosotis decumbens*), setergråurt (*Omalotheca norvegica*), engsoleie (*Ranunculus acris*), småengkall (*Rhinantus minor*), engsyre (*Rumex acetosa*), rød jonsokblom (*Silene dioica*), gullris (*Solidago virgaurea*) og ballblom (*Trollius europaeus*). Her fins også graminider som engkvein (*Agrostis capillaris*), fjellgulaks (*Anthoxantum nipponicum*), skogrørkvein (*Calamagrostis phragmitoides*), marigras (*Hierochloë odorata*), strandrør (*Phalaris arundinacea*), engtimotei (*Phalaris pratensis*) og seterrapp (*Poa pratensis* ssp. *alpigena*).

Vegetasjonstypen er frisk næringsrik eng (G13), (Fremstad, 1997) som regnes som noe truet (VU) (Direktoratet for naturforvaltning, 2006).

Denne enga er en gammel slåttemark med langvarig hevd, som sannsynligvis aldri har vært gjødslet med kunstgjødsel. Vegetasjonstypen er i truetkategorien (VU) – noe truet. Artsmangfoldet er enkelte steder rimelig intakt. Imidlertid har gjengroingen jevnt over kommet så langt at vi ikke kan gi høyere verdi enn lokalt viktig (C).

4.6 Lokalitet 06, 07, 08 og 09 – Myr

Fire myrer i området ble undersøkt med tanke på slått- og beitepåvirkning. De myrene vi undersøkte så ikke ut til å ha hverken spesielle strukturer eller arter som følger av slått/beite. Often et al (2003, ref. i www.naturbase.no) mener at myrene oppover langs Oksfjellelva og på nordsiden av denne, er gamle slåttemyrer. Det kan være at vi ikke har vært langt nok opp.

Figur 30. Plassering av lokalitet 06, 07, 08 og 09, myr, i forhold til de andre lokalitetene. Disse myrene ble ikke vurdert å være verdifulle naturtyper.

Vi har avgrenset myrene (figur 30), men ikke laget artsliste for mer enn den som lå nærmest bebyggelsen (se vedlegg). Samlet areal for de undersøkte myrene er 7 800 m². Ingen av myrene ble vurdert å være verdifulle naturtyper (figur 31, 32 og 33).

Figur 31. Oversiktsbilde fra en av de øverste av de undersøkte myrene. Foto: Frank Beuchel

Figur 32. Nærbilde fra en av de undersøkte myrene. Foto: Frank Beuchel.

Figur 33. Nærbilde fra en av de undersøkte myrene. Foto: Frank Beuchel.

5 ANBEFALT RESTAURERING OG SKJØTSEL

5.1 Lokalitet 01 - Slåttemark (D01)

Hovedmål for denne lokaliteten er å gjenskape en åpen eng slik det var før skogen ble plantet/ kom inn. For å oppnå det, må det en viss restaurering til ved at trær og busker fjernes. Ut over dette kan regelmessig slått settes i gang.

Restaurering: Ved rydding av trær bør man passe på å ikke skade mark og vegetasjon. Det beste er å gjennomføre arbeidet senhøstes på frossen mark. Det kappes så lavt som mulig. Avfallet må ikke bli liggende, men fjernes, og eventuelt brennes på bestemte steder. Etter at trærne er fjernet kan det være nødvendig å fjerne strølaget med barnåler som ofte dannes under bartrær, og eventuelt tilsvarende under bjørk.

Aktuelle skjøtselstiltak: Man bør gjenoppta slått mest mulig likt det som har vært i området tidligere. Slåttetidspunkt var sannsynligvis rundt 20. juli. Redskap til slåtten bør være lett redskap. Ljø er en skånsom, men arbeids- og tidskrevende metode som kun egner seg ved skjøtsel av mindre areal. Her er det sannsynligvis bedre å bruke tohjulstraktor med slåttekriver. Unngå tunge maskiner, og bruk heller ikke ryddesag med ”trimmer” som fliser opp plantene. Etter slått må høyet tørke i området, gjerne på bakken. Deretter er det viktig å fjerne det, slik at det ikke blir en gjødslingseffekt.

Det er ingen spesielle problemarter i enga ut over trærne.

5.2 Lokalitet 02 - Beiteskog (D06)

Hovedmålet for denne lokaliteten er å holde skogen åpen, og beholde de engarealene som er spredt i skogen. Aktuelle restaureringstiltak er å hugge og tynne de områdene som er tett, både når det gjelder busker og trær. I tillegg bør man passe på at flekkene med engvegetasjon ikke blir bevokst med trær.

Som skjøtsel, bør beitetrykket økes. Grunneier mente at det var vanskelig. Dersom det ikke er mulig, bør man vurdere nytten av å legge innsats i å restaurere.

5.3 Lokalitet 03, 04 og 05 - Slåttemark (D01)

Disse tre lokalitetene er relativt like både i forhold til påkrevde restaureringstiltak og skjøtselstiltak.

Hovedmålet for alle lokalitetene er å få engene tilbake i en tilstand som er nærmere en tradisjonell slåtteeng på innmark. Det vil si at bregner, høgstauder og storvokst gras holdes nede, og at de mer lavvokste urtene oppnår en større del av dekningsprosenten enn hva som er tilfelle i dag. For å oppnå dette, må det først en viss restaurering til, deretter bør engene slås jevnlig på mest mulig liknende måte som tidligere. Tiltakene bør følges opp gjennom å kontrollere utviklingen på lokaliteten.

Restaurering

Målet for en restaurering er at det skal bli mulig å gjennomføre årlig tilnærmet tradisjonell skjøtsel av slåttemarka. I restaureringsfasen på disse engene trengs noe fjerning av trær/busker, men først og fremst er det å få fjernet strøsjikt samt å få kontroll på høgstaudene. Vi foreslår følgende fremgangsmåte:

1. Aller først kommer rydding av busker/trær. Stammen kappes lavest mulig ned mot bakken. For å unngå gjødslingseffekt må ikke greiner og annet avfall fra ryddinga bli liggende, men fjernes eller brennes på bestemte plasser. Pass på at dette ikke skjer på et sted hvor næringsrikt sigevann kommer inn på enga, ned mot vannet er sannsynligvis best.
2. Fjerning av strøsjikt. Der det er kraftig strøsjikt av dødt gras og høgstauder, bør det fjernes. Har man kapasitet kan man rake dette sammen med en rive med flate ståltenner, og fjerne det på samme måte som ved avfall etter tre/busker rydding. Imidlertid er det et stort område, og det kan være at kontrollert avsviing er nødvendig som et innledende enkelttiltak, i alle fall i deler av enga. Dette bør i så fall skje tidlig på våren når graset er tørt, og marka fortsatt er fuktig eller frossen. Det er selvfølgelig viktig å følge bestemmelser for slik brenning.
3. Kontroll av storvokste urter. I en overgangsfase bør de konkurransesterke, nitrogenelskende og skyggedannende artene (som for eksempel mjødurt) slås før de blomstrer. Det vil ofte si på tidligsommeren. De kan gjerne slås av høyt oppe på stengelen, slik at man ikke slår de mer lavtvoksende urtene samtidig. Deretter får man en vanlig slått av disse artene sammen med de andre også senere på sommeren Brennesle kan kreve litt ekstra innsats.
4. Spesielt for lokalitet 03: I øvre deler av denne enga er det en knaus med en del kalk. Denne knausen og området tett rundt har potensiale for en del verdifulle urter knyttet til kalkrik og åpen mark (se Often et al, 2003, ref i www.naturbase.no). I dag har denne knausen fått oppslag av bjørk. Dersom man fjerner dette bjørkeoppslaget på en skånsom måte, og i tillegg sørger for å slå graset på knausen og tett inntil, kan kanskje noen slike urter komme fram.

Skjøtsel

Det er svært viktig å komme i gang med slått samme år som ryddingen. Det kan kanskje være nødvendig å slå et par ganger i sesongen de første årene. Deretter følger man lokale slåttetidspunkt. Viktige punkter å få med:

- Følg tradisjonelt slåttetidspunkt (sannsynligvis ca 20. – 21. juli).
- Bruk gjerne tohjulstraktor med slåttekniver, det er en god og arbeidsbesparende erstatning for ljà. Unngå tyngre maskiner, det pakker

jorda sammen og påvirker marka. Bruk heller ikke ryddesag med trimmer som slåtteredskap.

- Gras og urter må rakes sammen, tørkes på bakken og fjernes.

5.4 Oppfølging av skjøtsel

Både skjøtselstiltak og utviklingen i området bør dokumenteres:

- Hvert år bør det noteres ryddingsinnsats, slåttetidspunkt og slåtteredskap.
- Utviklingen i området kan dokumenteres med vegetasjonsanalyser av faste prøveflater. Et enklere alternativ kan være fotodokumentasjon av faste steder til faste tider. Det ideelle er å gjennomføre dette hvert år i starten, men så etter hvert kanskje bare hvert femte år. På den måten kan man kontinuerlig vurdere hvor vellykket skjøtselinnsatsen er, og endre skjøtselstiltakene ved behov. Skjøtselsplanen bør uansett vurderes hvert femte år.

6 KILDER

6.1 Nettbaserte kilder

NGU: <http://www.ngu.no/>

6.2 Skriftlige kilder

Direktoratet for naturforvaltning (2007): *Kartlegging av naturtyper. Verdsetting av biologisk mangfold*. DN-håndbok 13 2. utgave 2006 (oppdatert 2007).

Fremstad, E (1997): *Vegetasjonstyper i Norge*. NINA Temahefte 12: 1 -279.

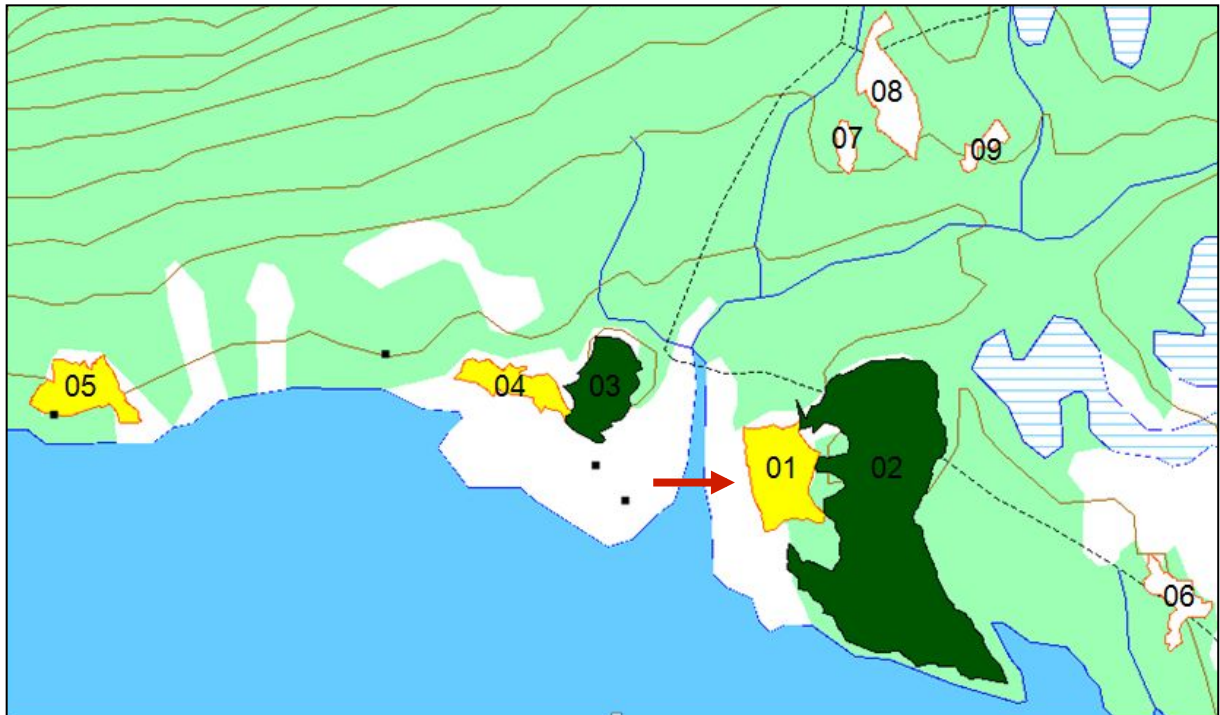

Lid, J. og Lid, D.T., (2007). *Norsk flora*. Oslo: Det norske samlaget.

Moen, A. 1998: *Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon*. Statens kartverk, Hønefoss. 1-199.

Norderhaug, A., Austad, I. og Hauge, L. (red.), (1999). *Skjøtselsboka for kulturlandskap og gamle norske kulturmarker*. Landbruksforlaget. (Internettutgave: www.dirnat.no).

7 Vedlegg 1: Faktaark - Naturtyper

Lokalitetsnr.	01xxxxxx	Oksfjellelv
Slåttemark		
Naturtype:	D01 – Slåttemark	
Utforming:	D0104 – Frisk fattigeng	
Verdi:	C	
Siste feltsjekk:	04.08.2010, Gunn-Anne Sommersel, Ecofact AS	

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag:

Lokaliteten er en del av et kulturlandskap der Oksfjellelva løper ut i Bleikvatnet. Området ble fraflytta før Bleikvatnet ble demmet opp i 1964. Det er en del gammel kulturmark på begge sidene av elva, men denne lokaliteten er på østsida. Berggrunnen i området er en veksling mellom glimmerskifer og glimmergneiser. Det er karbonatbergarter ganske nært, og da hender det at det er mindre forekomster av karbonat i glimmerskiferen. Området er i nordboreal vegetasjonssone, klart oseanisk seksjon.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Dette er en gammel slåttemark som ikke har vært i hevd på lenge. Vegetasjonstypen er frisk fattigeng, med utforming fjelltimotei-seterrapp (G4c). Store deler av enga vært bevokst av trær, med gran (*Picea abies*) og bjørk (*Betula pubescens*) som de viktigste treslagene. I tillegg er det mye kjørespor av traktor.

Gammel slåttemark som dels har grodd igjen med bjørk (*Betula pubescens*), og dels har hatt et granplantefelt (*Picea abies*). Arbeidet med restaurering av marka har begynt. Trær sages ned, fraktes ut av området og brennes. Enkelte bjørketrær får stå igjen. Foto: Frank Beuchel.

Artsmangfold:

De viktigste graminidene i enga er engkvein (*Agrostis capillaris*), fjellgulaks (*Anthoxantum nipponicum*), smyle (*Avenella flexuosa*), skogrørkvein (*Calamagrostis phragmitoides*), seterstarr (*Carex brunnescens*), sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*), fjelltimotei (*Phleum alpinum*) og seterrapp (*Poa pratensis* ssp. *alpigena*). I noen områder er det mye finnskjeegg (*Nardus stricta*). Flekkvis er det mye av skogsarter som skogburkne (*Athyrium filix-femina*), skrubbær (*Chamaepericlymenum suecicum*), saueteig (*Dryopteris expansa*), fugleteig (*Gymnocarpium dryopteris*), hengeving (*Phegopteris connectilis*), blåbær (*Vaccinium myrtillus*) og blokkebær (*V. uliginosum*). Urtene er småvokste, og vi finner ryllik (*Achillea millefolium*), nyseryllik (*A. ptarmica*), harerug (*Bistorta vivipara*), geitrams (*Chamerion angustifolium*), kvitbladtistel (*Cirsium heterophyllum*), mjøduert (*Filipendula ulmaria*), skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*), følblom (*Leontodon autumnalis*), tepperot (*Potentilla erecta*), engsoleie (*Ranunculus acris*), småengkall (*Rhinantus minor*), engsyre (*Rumex acetosa*), gullris (*Solidago virgaurea*), kvitkløver (*Trifolium repens*), ballblom (*Trollius europaeus*), fjellfiol (*Viola biflora*) og myrfiol (*V. palustris*). Det ble ikke funnet noen rødlistede arter.

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter:

Det har vært plantet gran, og bjørka har fått danne skog på enga. Det brukes traktor i ryddingsarbeidet.

Verdivurdering:

Vi finner mye skogsarter som har kommet inn, men også de fleste artene som hører til i denne typen

eng. Vegetasjonstypen er imidlertid triviell. Man kan heller ikke si at lokaliteten inngår naturlig i et helhetlig kulturlandskap. For stedet som sådan vil det imidlertid være av verdi å holde området åpent. Det visuelle inntrykket av åpent kulturlandskap er også viktig. Vi vurderer det derfor slik at slåttemarka har verdi C, lokalt viktig.

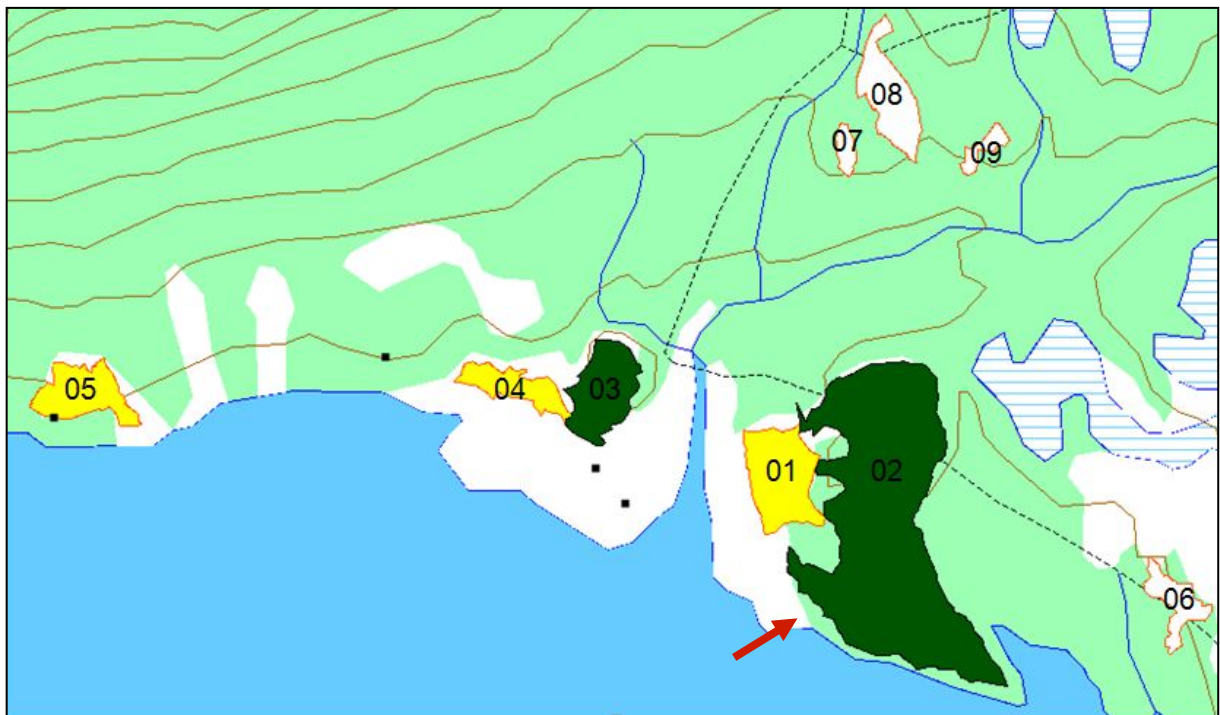
Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål):

Naturverdiene bevares best ved restaurering, og deretter gjenopptakelse av gammel skjøtsel. For en utfyllende beskrivelse se Sommersel (2010).

Kilder:

Sommersel, G.-A. 2010: Oksfjellelv i Hemnes kommune, Nordland Fylke. Skjøtselsplan. *Ecofact rapport*, 48 s.

Lokalitetsnr.	02xxxxxxx	Oksfjellelv
Beiteskog		
Naturtype:	D06 – Beiteskog	
Utforming:	D0601 - Beiteskog	
Verdi:	B	
Siste feltsjekk:	04.08.2010, Gunn-Anne Sommersel, Ecofact AS	

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag:

Lokaliteten er en del av et kulturlandskap der Oksfjellelva løper ut i Bleikvatnet. Området ble fraflytta før Bleikvatnet ble demmet opp i 1964. Det er en del gammel kulturmark på begge sidene av elva, men denne lokaliteten er på østsida. Området brukes i dag som værbeite. Berggrunnen i området er en veksling mellom glimmerskifer og glimmergneiser. Det er karbonatbergarter ganske nært, og da hender det at det er mindre forekomster av karbonat i glimmerskiferen. Området er i nordboreal vegetasjonssone, klart oseanisk seksjon.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Naturtypen er D06: Beiteskog. Vegetasjonstypene er en mosaikk av blåbærskog (A4), grasdominert fattigskog (A7), fattig sumpskog (E1) og frisk fattigeng (G4). Beitetrykket er for svakt, og skogen er i gjengroingsfase. Grunneier har begynt å tynne en del de siste årene.

Grasslette i skogen med tett bunnsjikt av moser. Tresjiktet er dels gran (*Picea abies*) og dels bjørk (*Betula pubescens*). Foto: Frank Beuchel.

Artsmangfold:

Skogen er nokså lysåpen, med flere åpne sletter inn i mellom. Tresjiktet består hovedsakelig av bjørk, med flekker av plantet gran inn i mellom. Feltsjiktet domineres flekkvis av bærlyng, graminider og urter, og myr/sump planter. Inn i mellom er det også knauser og blokkområder med tørrbakkevegetasjon

Bærlyngdominerte områder i skogen har særlig blåbær (*Vaccinium myrtillus*), men også blokkebær (*V. uliginosum*) og tyttebær (*V. vitis-idea*). Inn i mellom disse er det en del andre arter som for eksempel smyle (*Avenella flexuosa*), fjellgulaks (*Anthoxantum nipponicum*), nikkevintergrønn (*Orthilia secunda*) og fugletelg (*Gymnocarpium dryopteris*). Oppslag av einer (*Juniperus communis*) ble observert enkelte steder.

De ulike områdene med mye gras er noe ulikt sammensatt, men hovedsakelig er det engkvein (*Agrostis capillaris*), fjellgulaks (*Anthoxantum nipponicum*), smyle (*Avenella flexuosa*), skogørkvein (*Calamagrostis phragmitoides*), sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) og seterrapp (*Poa pratensis* ssp. *alpigena*) som dominerer blant graminidene. Innslaget av urter er noe varierende, men skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*), marikåpe (*Alchemilla* sp.), enghumbleblom (*Geum rivale*), følblom (*Leontodon autumnalis*), engsoleie (*Ranunculus acris*), gullris (*Solidago virgaurea*) og ballblom (*Trollius europaeus*) er vanlig.

De åpne knausene har arter som gjerne trives i tørrbakker og lysåpen skog. For eksempel kattedot (*Antennaria dioica*), blåklokke (*Campanula rotundifolia*), skjørløk (*Cystopteris fragilis*), markjordbær (*Fragaria vesca*), marigras (*Hierochloë odorata*), tiriltunge (*Lotus corniculatus*), hengeaks (*Melica nutans*), fjellminneblom (*Myosotis decumbens*), lundrapp (*Poa nemoralis*), taggbregne (*Polystichum lonchitis*) og stjernesildre (*Saxifraga stellaris*).

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter:

Den største trusselen er for lavt beitetrykk. Eventuelt også bruk av tung traktor ved rydding av skog.

Verdivurdering:

Beiteskog regnes som noe truet (VU). Viktige kriterier for å identifisere naturtypen er lang beitekontinuitet, forekomst av engsamfunn/beitemarksarter i glenner i skogen samt rikelig forekomst av maurtuer. I dette området er det ikke observert maurtuer, men grunneier oppgir beitekontinuitet, selv om det kan se ut som om beitetrykket pr i dag er for lavt. Engsamfunn i glenner i skogen er det rikelig av. Vi setter dermed verdien av skogen til B, men vil påpeke at skal man klare å opprettholde denne verdien over tid, må beitetrykket økes vesentlig, og det må en viss restaurering til.

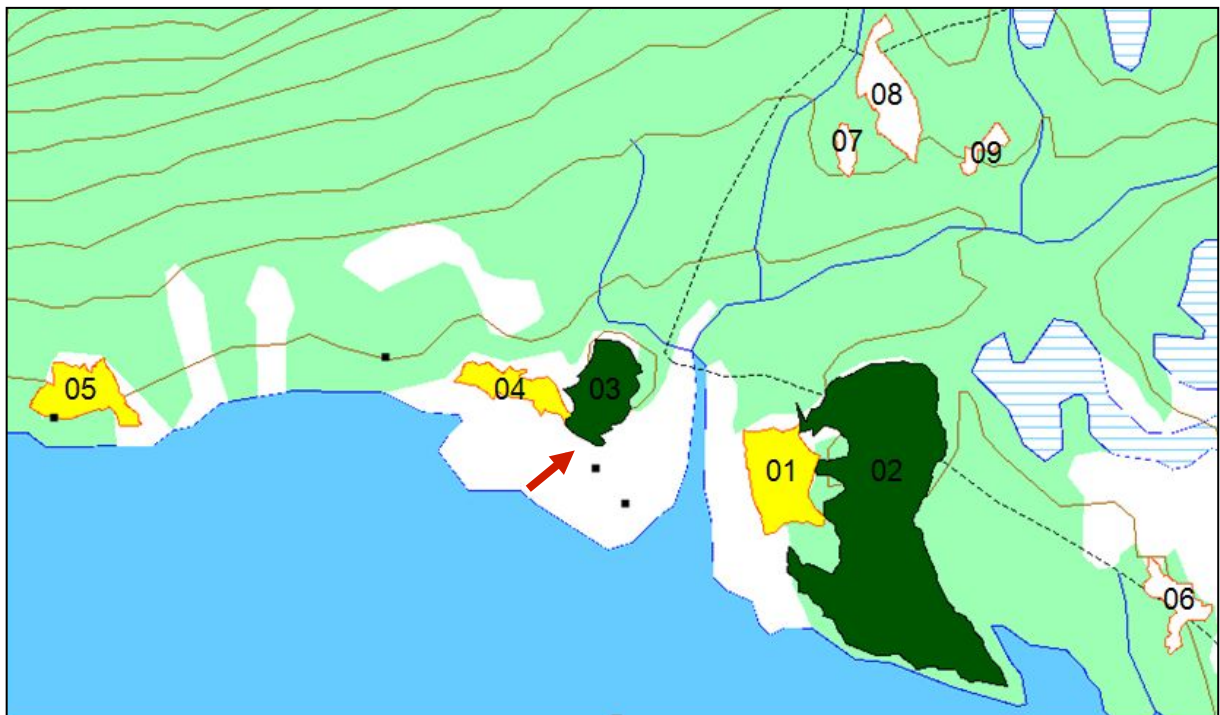
Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål):

Naturverdiene bevares best ved å gjenoppta gammel skjøtsel. Skogen bør også tynnes en del. For en utfyllende beskrivelse Sommersel (2010).

Kilder:

Sommersel, G.-A. 2010: Oksfjellelv i Hemnes kommune, Nordland Fylke. Skjøtselsplan. *Ecofact rapport*, 48 s.

Lokalitetsnr.	03xxxxxx	Oksfjellelv
Slåttemark		
Naturtype:	D01 – Slåttemark	
Utforming:	D0113 – Frisk næringsrik natureng	
Verdi:	B	
Siste feltsjekk:	03.08.2010, Gunn-Anne Sommersel, Ecofact AS	

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag:

Lokaliteten er en del av et kulturlandskap der Oksfjellelva løper ut i Bleikvatnet. Området ble fraflytta før Bleikvatnet ble demmet opp i 1964. Det er en del gammel kulturmark på begge sidene av elva, men denne lokaliteten er på vestsida. Berggrunnen i området er en veksling mellom glimmerskifer og glimmergneiser. Det er karbonatbergarter ganske nært, og da hender det at det er mindre forekomster av karbonat i glimmerskiferen. Området er i nordboreal vegetasjonssone, klart oseanisk seksjon.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Naturtypen er D01: Slåttemark med utforming D0113 – Frisk næringsrik "natureng". Lokaliteten er i gjengroingsfase. Det er varierende grad av gjengroing i ulike deler av enga.

Midtre del av enga i lokalitet 03. Kalkknausen ligger inn i mellom bjørketrærne bakerst omtrent midt i bildet. Foto: Frank Beuchel.

Nedre deler av enga i lokalitet 03 har kommet langt i gjengroingsfasen. Her ser vi en tett bestand av strandrør (*Phalaris arundinacea*) foran i bildet, og mjøduert (*Filipendula ulmaria*) lenger bak. Vegetasjonen er mannshøy. Foto: Frank Beuchel.

Artsmangfold:

Øvre og midtre deler av denne enga er noe tørrere og skinnere enn de nedre delene. De dominerende artene er noenlunde jevnt fordelt. Engkvein (*Agrostis capillaris*), fjellgulaks (*Anthoxantum nipponicum*), sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) og seterrapp (*Poa pratensis* ssp. *alpigena*) er de viktigste graminidene, men vi fant også enkelte eksemplarer av marigras (*Hierochloë odorata*) og lundrapp (*Poa nemoralis*)

Enga er relativt urterik, og vi fant blant annet ryllik (*Achillea millefolium*), marikåper (*Alchemilla* sp.), hærerug (*Bistorta vivipara*), blåklokke (*Campanula rotundifolia*), geitrams (*Chamerion angustifolium*), fjelløyentrøst (*Euphrasia wettsteinii*), skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*), enghumleblom (*Geum rivale*), tepperot (*Potentilla erecta*), engsoleie (*Ranunculus acris*), småengkall (*Rhinantus minor*), engsyre (*Rumex acetosa*), småsyre (*R. acetosella*), fjelltistel (*Saussurea alpina*), gullris (*Solidago virgaurea*), rødkløver (*Trifolium pratense*), hvitkløver (*T. repens*) og ballblom (*Trollius europaeus*).

Det er en og annen busk av bjørk (*Betula pubescens*) som kommer opp spredt rundt i denne delen av enga. Noen flekker med høgstauder som tyrihjelms (*Aconitum lycotonum*) og mjøduert (*Filipendula ulmaria*) fins også.

En liten knaus, nesten øverst på vestsida av enga hadde noe mer kalkkrevende vegetasjon, med blant annet fjellfrøstjerne (*Thalictrum alpinum*) og svartstarr (*Carex atrata*). Det er sannsynligvis samme sted som man i 2003 fant marinøkkel (*Botrychium lunaria*), snøsøte (*Gentiana nivalis*) og bleiksøte (*Gentianella aurea*).

I nedre deler av enga er gjengroingen kommet mye lengre. Her er kraftig oppslag av tyrihjelms

(*Aconitum lycotonum*), geitrams (*Chamerion angustifolium*), stornesle (*Urtica dioica*), vendelrot (*Valeriana sambucifolia*) og strandrør (*Phalaris arundinacea*).

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter:

Den største trusselen er gjengroing.

Verdivurdering:

Denne enga er en slåttemark med langvarig hevd. Imidlertid har den nå stått uten hevd en stund, sannsynligvis siden midten av 1960-tallet, og bærer preg av det. Imidlertid er artsmangfoldet ellers noenlunde inntakt. Lokaliteten er en del av et helhetlig kulturlandskap. Det ble ikke funnet noen spesielle arter. Verdien settes dermed til viktig (B).

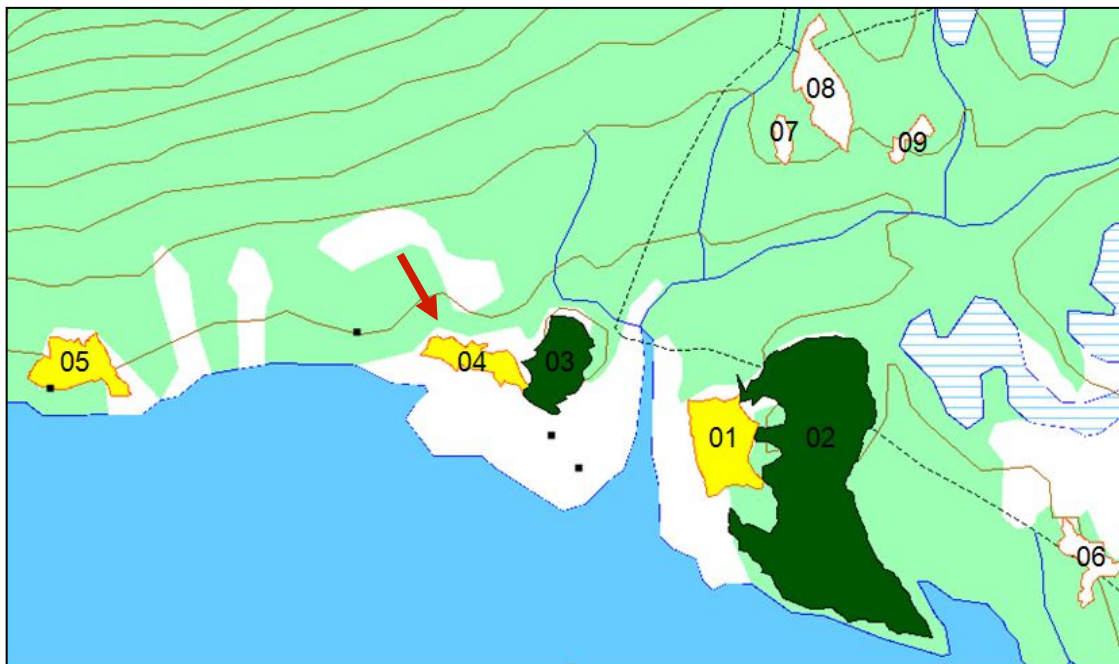
Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål):

Naturverdiene bevares best ved å gjenoppta gammel skjøtsel. Noe restaurering er nødvendig innledningsvis. For en utfyllende beskrivelse Sommersel (2010) eller Norderhaug, Austad og Hauge (1999).

Kilder:

Sommersel, G.-A. 2010: Oksfjellelv i Hemnes kommune, Nordland Fylke. Skjøtselsplan. *Ecofact rapport*, 48 s.

Lokalitetsnr.	04xxxxxx	Oksfjellelv
Slåttemark		
Naturtype:	D01 – Slåttemark	
Utforming:	D0113 – Frisk næringsrik natureng	
Verdi:	B	
Siste feltsjekk:	03.08.2010, Gunn-Anne Sommersel, Ecofact AS	

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag:

Lokaliteten er en del av et kulturlandskap der Oksfjellelva løper ut i Bleikvatnet. Området ble fraflytta før Bleikvatnet ble demmet opp i 1964. Det er en del gammel kulturmark på begge sidene av elva, men denne lokaliteten er på vestsida. Berggrunnen i området er en veksling mellom glimmerskifer og glimmergneiser. Det er karbonatbergarter ganske nært, og da hender det at det er mindre forekomster av karbonat i glimmerskiferen. Området er i nordboreal vegetasjonssone, klart oseanisk seksjon.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Naturtypen er D01: Slåttemark med utforming D0113 – Frisk næringsrik "natureng". Det er også arealer inn i mellom som er fuktigere, og klassifiseres som våt/fuktig, middels næringsrik eng, med utforming mjøduert (G12c). Lokaliteten er i gjengroingsfase.

Frisk, næringsrik eng i langt fremskreden gjengroingsfase. Foto: Gunn-Anne Sommersel.

Artsmangfold:

En del av enga domineres av storvokst geitrams (*Chamerion angustifolium*), skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*), bringebær (*Rubus idaeus*), stornesle (*Urtica dioica*) sammen med strandrør (*Phalaris arundinacea*). Flekkvis har vi også store matter av skogrørkvein (*Calamagrostis phragmitoides*) eller av strandrør (*Phalaris arundinacea*).

Sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) dominerer også i store flater sammen med geitrams (*Chamerion angustifolium*), enghumleblom (*Geum rivale*), krypsoleie (*Ranunculus repens*), engsyre (*Rumex acetosa*) og myrsnelle (*Equisetum palustre*) i kantene. Dette gjelder særlig i litt våtere områder hvor blant annet bekkeblom (*Caltha palustris*) kommer inn. Her fant vi også buttsnutefrosk (*Rana temporaria*). Det er mye oppslag av vier i kantene bak enga.

I de noe tørrere delene av enga fant vi marikåpe (*Alchemilla* sp.), hvitbladtistel (*Cirsium heterophyllum*), mjøddurt (*Filipendula ulmaria*), skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*), enghumleblom (*Geum rivale*), setergråurt (*Omalotheca norvegica*), fjelltimotei (*Phleum alpinum*), seterrapp (*Poa pratensis* ssp. *alpigena*), engsyre (*Rumex acetosa*), fjelltistel (*Saussurea alpina*), rød jonsokblom (*Silene dioica*), ballblom (*Trollius europaeus*) og vendelrot (*Valeriana sambucifolia*).

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter:

Den største trusselen er gjengroing.

Verdivurdering:

Denne enga er en gammel slåttemark med langvarig hevd, som sannsynligvis aldri har vært gjødslet med kunstgjødsel. Slåttemarka inngår i et helhetlig kulturlandskap. En av vegetasjonstypene er i

truethetskategori (VU) – noe truet. Artsmangfoldet er enkelte steder rimelig intakt. Imidlertid har gjengroingen jevnt over kommet så langt at vi ikke kan gi høyere verdi enn lokalt viktig (C).

Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål):

Naturverdiene tas best vare på ved å gjenoppta gammel skjøtsel. Restaurering er imidlertid nødvendig. For en utfyllende beskrivelse Sommersel (2010).

Kilder:

Sommersel, G.-A. 2010: Oksfjellelv i Hemnes kommune, Nordland Fylke. Skjøtselsplan. *Ecofact rapport*, 48 s.

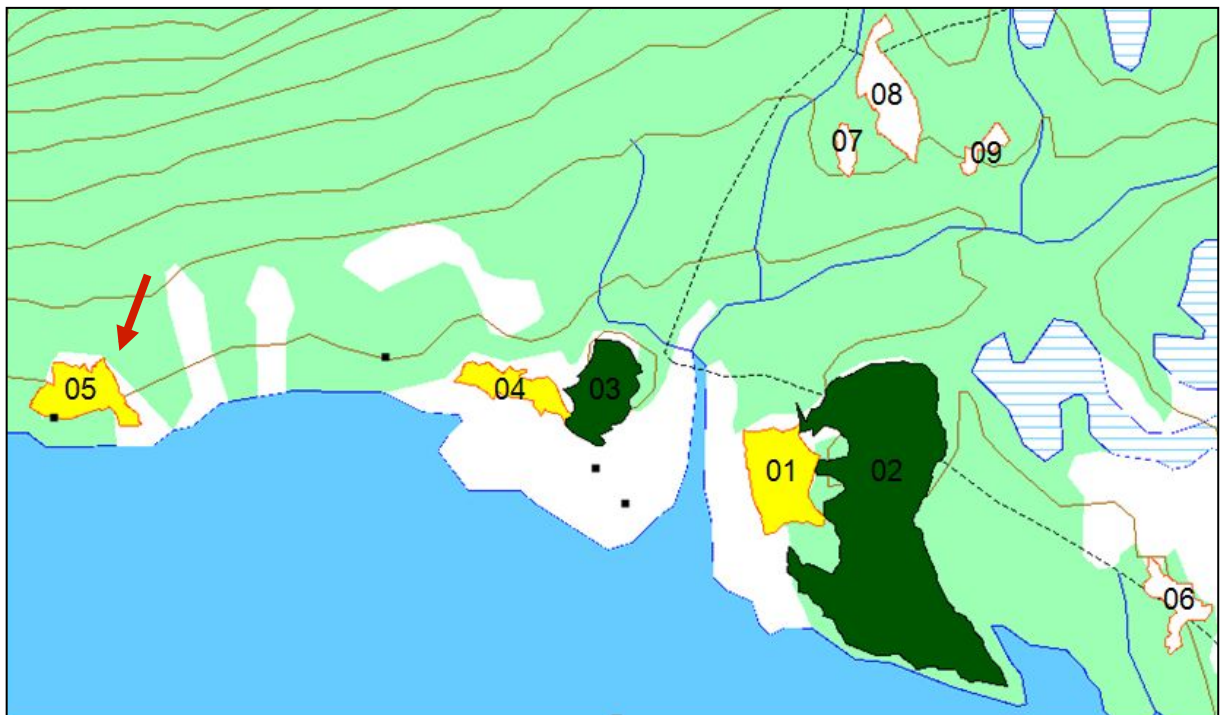
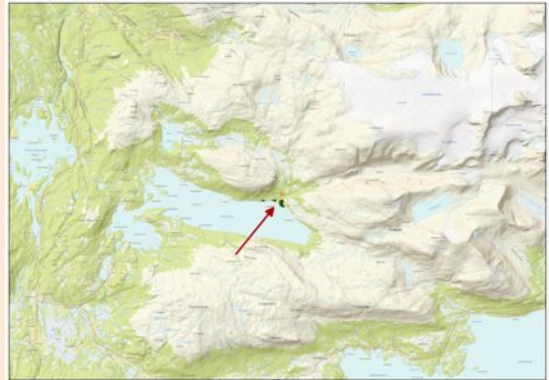
**Lokalitetsnr. 05xxxxxx Oksfjellelv
Slåttemark**

Naturtype: D01 – Slåttemark

Utforming: D0113 – Frisk næringsrik natureng

Verdi: C

Siste feltsjekk: 04.08.2010, Gunn-Anne Sommersel,
Ecofact AS

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag:

Lokaliteten er en del av et kulturlandskap i nærheten av det området der Oksfjellelva løper ut i Bleikvatnet. Hele området ble fraflytta før Bleikvatnet ble demmet opp i 1964. Det er en del gammel kulturmark på begge sidene av elva, men denne lokaliteten ligger en del vest for disse. Berggrunnen i området er en veksling mellom glimmerskifer og glimmergneiser. Det er karbonatbergarter ganske nært, og da hender det at det er mindre forekomster av karbonat i glimmerskiferen. Området er i nordboreal vegetasjonssone, klart oseanisk seksjon.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper:

Naturtypen er D01: Slåttemark med utforming D0113 – Frisk næringsrik "natureng". Lokaliteten er i gjengroingsfase.

Frisk, næringsrik eng i gjengroingsfase. Foto: Frank Beuchel.

Artsmangfold:

Deler av enga ser ut til å ha friskt jordsmonn. Her dominerer høyvokst kvann (*Angelica archangelica*), turt (*Cicerbita alpina*), kvitbladtistel (*Cirsium heterophyllum*), mjøduert (*Filipendula ulmaria*), enghumleblom (*Geum rivale*), bringebær (*Rubus idaeus*) i kantene, skogstjerneblom (*Stellaria nemorum*) og vendelrot (*Valeriana sambucifolia*).

I noe tørrere områder er det mer lavvokst vegetasjon, med mye sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*), iblandet ryllik (*Achillea millefolium*), marikåpe (*Alchemilla* sp.), blåklokke (*Campanula rotundifolia*), kvitbladtistel (*Cirsium heterophyllum*), geitrams (*Chamerion angustifolium*), sumphaukeskjegg (*Crepis paludosa*), skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*), fjellminneblom (*Myosotis decumbens*), setergråurt (*Omalotheca norvegica*), engsoleie (*Ranunculus acris*), småengkall (*Rhinantus minor*), engsyre (*Rumex acetosa*), rød jonsokblom (*Silene dioica*), gullris (*Solidago virgaurea*) og ballblom (*Trollius europaeus*). Her fins også graminider som engkvein (*Agrostis capillaris*), fjellgulaks (*Anthoxantum nipponicum*), skogrørkvein (*Calamagrostis phragmitoides*), marigras (*Hierochloë odorata*), strandrør (*Phalaris arundinacea*), engtimotei (*Phalaris pratensis*) og seterrapp (*Poa pratensis* ssp. *alpigena*).

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter:

Den største trusselen er gjengroing.

Verdivurdering:

Denne enga er en gammel slåttemark med langvarig hevd, som sannsynligvis aldri har vært gjødslet med kunstgjødsel. Slåttemarka inngår i et helhetlig kulturlandskap. Vegetasjonstypen er i truethetskategori (VU) – noe truet. Artsmangfoldet er enkelte steder rimelig intakt. Imidlertid har gjengroingen jevnt over kommet så langt at vi ikke kan gi høyere verdi enn lokalt viktig (C).

Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål):

Naturverdiene bevares best ved å gjenoppta gammel skjøtsel. Noe restaurering er nødvendig innledningsvis. For en utfyllende beskrivelse Sommersel (2010).

Kilder:

Sommersel, G.-A. 2010: Oksfjellelv i Hemnes kommune, Nordland Fylke. Skjøtselsplan. *Ecofact rapport*, 48 s.

8 VEDLEGG 2: ARTSLISTE OVER REGISTRERTE KARPLANTER

Vitenskapelig navn	Norsk navn	01	02	03	04	05
<i>Achillea millefolium</i>	ryllik	1	1	1	1	1
<i>Achillea ptarmica</i>	nyseryllik	1				
<i>Aconitum lycotonum</i>	tyrihjelm	1	1	1	1	1
<i>Agrostis capillaris</i>	engkvein	1	1	1	1	1
<i>Alchemilla sp.</i>	marikåpe		1	1	1	1
<i>Alopecurus pratensis</i>	engreverumpe			1		
<i>Anemone nemorosa</i>	hvitveis	1				
<i>Angelica archangelica ssp. archangelica</i>	fjellkvann				1	1
<i>Antennaria dioica</i>	kattfot		1			
<i>Anthoxantum nipponicum</i>	fjellgulaks	1	1	1	1	1
<i>Avenella flexuosa</i>	smyle	1	1		1	
<i>Betula pubescens</i>	bjørk	1	1	1	1	1
<i>Bistorta vivipara</i>	harerug	1	1	1		
<i>Calamagrostis neglecta ssp. neglecta</i>	vanlig smårørkvein				1	
<i>Calamagrostis phragmitoides</i>	skogrørkvein	1	1		1	1
<i>Calluna vulgaris</i>	røsslyng		1			
<i>Caltha palustris</i>	bekkeblom				1	
<i>Campanula rotundifolia</i>	blåklokke		1	1		1
<i>Carex atrata</i>	svartstarr			1		
<i>Carex bigelowii</i>	stivstarr			1		
<i>Carex brunnescens</i>	seterstarr	1		1	1	
<i>Carex nigra ssp. juncea</i>	stolpestarr	1			1	
<i>Carex nigra ssp. nigra</i>	vanlig slåttestarr		1	1	1	
<i>Carex panicea</i>	kornstarr	1				
<i>Cerastium fontanum</i>	vanlig arve			1		
<i>Chamaepericlymenum suecicum</i>	skrubbær	1	1			1
<i>Chamerion angustifolium</i>	geitrams	1		1	1	1
<i>Cicerbita alpina</i>	turt				1	1
<i>Cirsium heterophyllum</i>	hvitbladtistel	1			1	1
<i>Comarum palustre</i>	myrhatt				1	
<i>Crepis paludosa</i>	sumphaukeskjegg					1
<i>Cystopteris fragilis</i>	skjørlok		1			
<i>Deschampsia cespitosa</i>	sølvbunke	1	1	1	1	1
<i>Dryopteris expansa</i>	sauetelg	1				
<i>Dryopteris filix-mas</i>	ormetelg		1			
<i>Empetrum nigrum ssp. hermaphroditum</i>	fjellkrekling		1			
<i>Epilobium hornemannii</i>	setermjølke		1		1	
<i>Equisetum arvense</i>	åkersnelle	1		1		1
<i>Equisetum palustre</i>	myrsnelle				1	
<i>Equisetum pratense</i>	engsnelle			1	1	
<i>Equisetum sylvaticum</i>	skogsnelle	1	1			
<i>Eriophorum angustifolium</i>	duskull		1			

Vitenskapelig navn	Norsk navn	01	02	03	04	05
<i>Euphrasia wettsteinii</i>	fjelløyentrøst		1	1		
<i>Festuca rubra</i>	rødsvingel		1	1		
<i>Filipendula ulmaria</i>	mjødurt	1	1	1	1	1
<i>Fragaria vesca</i>	markjordbær		1			
<i>Galeopsis bifida</i>	vrangdå				1	
<i>Galeopsis tetrahit</i>	kvassdå			1		
<i>Galium uliginosum</i>	sumpmaure				1	
<i>Geranium sylvaticum</i>	skogstorkenebb	1	1	1	1	1
<i>Geum rivale</i>	enghumleblom		1	1	1	1
<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	fugletelg	1	1			
<i>Hieracium</i> sp.	sveve			1	1	
<i>Hierochloë odorata</i>	marigras		1	1	1	1
<i>Juncus filiformis</i>	trådsiv	1	1		1	
<i>Juniperus communis</i>	einer		1			
<i>Leontodon autumnalis</i>	følblom	1	1			
<i>Lotus corniculatus</i>	tiriltunge		1			
<i>Luzula multiflora</i> ssp. <i>frigida</i>	seterfrytle	1	1			
<i>Luzula multiflora</i> ssp. <i>multiflora</i>	engfrytle	1	1	1		
<i>Luzula pilosa</i>	hårfrytle		1			
<i>Lycopodium annotinum</i>	stri kråkefot	1	1			
<i>Melampyrum pratense</i>	stormarimjelle		1			1
<i>Melampyrum sylvaticum</i>	småmarimjelle			1	1	
<i>Melica nutans</i>	hengeaks		1			
<i>Molinia caerulea</i>	blåtopp		1			
<i>Myosotis decumbens</i>	fjellminneblom		1			1
<i>Nardus stricta</i>	finnskjegg	1				
<i>Omalothea norvegica</i>	setergråurt	1			1	1
<i>Orthilia secunda</i>	nikkevintergrønn		1			
<i>Oxalis acetosella</i>	gaukesyre		1			
<i>Phalaris arundinacea</i>	strandrør			1	1	1
<i>Phegopteris connectilis</i>	hengeving	1	1			
<i>Phleum alpinum</i>	fjelltimotei	1			1	
<i>Phleum pratense</i>	timotei					1
<i>Picea abies</i>	gran	1	1			
<i>Poa nemoralis</i>	lundrapp	1	1	1		
<i>Poa pratensis</i> ssp. <i>alpigena</i>	seterrapp		1	1	1	1
<i>Polystichum lonchitis</i>	taggbregne		1			
<i>Potentilla erecta</i>	tepperot	1	1	1	1	
<i>Pyrola minor</i>	perlevintergrønn		1	1		1
<i>Ranunculus acris</i>	engsoleie	1	1	1		1
<i>Ranunculus repens</i>	krypsoleie				1	
<i>Rhinanthus minor</i>	småengkall	1		1	1	1
<i>Rubus chamaemorus</i>	molte		1			
<i>Rubus idaeus</i>	bringebær				1	1

Vitenskapelig navn	Norsk navn	01	02	03	04	05
<i>Rubus saxatilis</i>	teiebær		1	1		1
<i>Rumex acetosa</i>	engsyre	1		1	1	1
<i>Rumex acetosella</i>	småsyre			1		
<i>Rumex longifolius</i>	høymole			1		
<i>Salix myrsinifolia</i> ssp. <i>myrsinifolia</i>	vanlig svartvier			1	1	
<i>Saussurea alpina</i>	fjelltistel			1	1	
<i>Saxifraga stellaris</i>	stjernesildre		1			
<i>Selaginella selaginoides</i>	dvergjamne		1			
<i>Silene dioica</i>	rød jonsokblom			1	1	1
<i>Solidago virgaurea</i>	gullris	1	1	1	1	1
<i>Sorbus aucuparia</i>	rogn	1	1			
<i>Stellaria graminea</i>	grasstjerneblom	1	1			
<i>Stellaria nemorum</i>	skogstjerneblom					1
<i>Taraxacum</i> sp.	løvetann			1	1	
<i>Thalictrum alpinum</i>	fjellfrøstjerne			1		
<i>Trientalis europaea</i>	skogstjerne		1	1		1
<i>Trifolium pratense</i>	rødkløver			1		
<i>Trifolium repens</i>	kvitkløver	1		1		
<i>Trollius europaeus</i>	ballblom	1		1	1	1
<i>Urtica dioica</i>	nesle				1	
<i>Vaccinium myrtillus</i>	blåbær	1	1			1
<i>Vaccinium uliginosum</i>	blokkebær	1	1			
<i>Vaccinium vitis-idaea</i>	tyttebær		1			
<i>Valeriana sambucifolia</i>	vendelrot	1		1	1	1
<i>Viola biflora</i>	fjellfiol	1	1	1	1	1
<i>Viola palustris</i>	myrfiol	1			1	